

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΑΒΒΑΤΟ 4 ΜΑΪΟΥ 2019

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α'

Θέμα Α1

α) σχολ. βιβλ. σελ. 26: «Γαλλο-ιταλική εταιρεία η οποία το 1866 άρχισε στο Λαύριο τις εργασίες της με στόχο την εξαγωγή μεταλλεύματος όχι μόνο από τα υπόγεια κοιτάσματα αλλά και από τις “σκωρίες”, τα υλικά που είχαν συσσωρευτεί εκεί στη διάρκεια των αιώνων εκμετάλλευσης των ορυχείων κατά την αρχαιότητα. Η τεχνολογία της εποχής επέτρεπε την απόσπαση μεταλλεύματος από αυτά τα κατάλοιπα.»

β) σχολ. βιβλ. σελ. 28: «Η δυνατότητα της Εθνικής Τράπεζας να εκδίδει τραπεζογραμμάτια, χαρτονομίσματα δηλαδή, για λογαριασμό του ελληνικού κράτους. Το τελευταίο μάλιστα ενίσχυε ή και επέβαλλε την κυκλοφορία τους.»

γ) σχολ. βιβλ. σελ. 20: «Συνθήκη που υπογράφηκε το 1774 μεταξύ της Ρωσίας και της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, σύμφωνα με την οποία τα χριστιανικά –ελληνικά– πλοία προστατεύονταν από τη ρωσική ισχύ και έτσι ευνοήθηκε η ραγδαία ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους.»

Θέμα Α2

1. Λ
2. Σ
3. Λ
4. Σ
5. Λ

Θέμα Β1

σχολ. βιβλ. σελ. 25:

α) Στόχος των νομοθετημάτων ήταν να εξασφαλιστούν κατά προτεραιότητα οι ακτήμονες χωρικοί, με την παροχή γης, απαραίτητης για την επιβίωσή τους. Ταυτόχρονα, το κράτος προσπαθούσε να εξασφαλίσει, μέσα από τη διαδικασία της εκποίησης, τα μεγαλύτερα δυνατά

έσοδα, που θα έδιναν μια ανάσα στο διαρκές δημοσιονομικό αδιέξοδο. Οι στόχοι ήταν αντιφατικοί και στην πραγματικότητα μόνο ο πρώτος επιτεύχθηκε σε ικανοποιητικό βαθμό.

β) Σύμφωνα με τις σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις, οι δικαιούχοι αγρότες μπορούσαν να αγοράσουν όση γη ήθελαν, με ανώτατο όριο τα 80 στρέμματα για ξηρικά εδάφη και τα 40 στρέμματα για αρδευόμενα.

γ) Από το 1870 ως το 1911 διανεμήθηκαν 2.650.000 στρέμματα με 370.000 παραχωρητήρια, πράγμα που δείχνει ότι οι φιλοδοξίες ή οι δυνατότητες των αγροτών για απόκτηση καλλιεργήσιμης έκτασης ήταν περιορισμένες αλλά και ο πολυτεμαχισμός της γης ήδη μεγάλος. Πρέπει να επισημανθεί ότι για τις περιοχές που χαρακτηρίζονταν ως φυτείες, ελαιόδεντρα και αμπέλια, ο μέσος όρος έκτασης των ιδιοκτησιών ήταν σαφώς μικρότερος εκείνων που προορίζονταν για καλλιέργεια δημητριακών. Επρόκειτο όμως για σημαντική διανομή καλλιεργήσιμων γαιών, ιδιαίτερα αν συγκριθεί με τα 600.000 στρέμματα εθνικών γαιών που είχαν διανεμηθεί τα προηγούμενα χρόνια, από το 1833 μέχρι το 1870. Ωστόσο, μόνο το 50% περίπου του αντιτίμου των παραχωρούμενων γαιών πληρώθηκε τελικά στο κράτος από τους αγοραστές της εθνικής αυτής ιδιοκτησίας.

Θέμα Β2

α) σχολ. βιβλ. σελ. 25: «Η απουσία βαριάς βιομηχανίας στην Ελλάδα περιόριζε το ενδιαφέρον για εκμετάλλευση του υπεδάφους. Οι δραστηριότητες στο χώρο αυτό είτε αποσκοπούσαν σε εξαγωγές, είτε στην εξυπηρέτηση των περιορισμένων τοπικών αναγκών. Για τις τελευταίες, οι δραστηριότητες των λατομείων και η παραγωγή οικοδομικών υλικών είχαν τον πρώτο λόγο. Για τις εξαγωγές, το βάρος έπεσε σε μεταλλευτικά προϊόντα που τα ισχυρά βιομηχανικά κράτη της Δυτικής Ευρώπης χρησιμοποιούσαν ως πρώτες ύλες στη μεταλλουργία τους. Τα προϊόντα αυτά εξάγονταν ακατέργαστα, σε μορφή μεταλλεύματος, ή μετά από στοιχειώδη μόνο επεξεργασία.»

β) σχολ. βιβλ. σελ. 26-27: «Το πιστωτικό σύστημα της χώρας βρισκόταν πραγματικά, κατά τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας, σε πρωτόγονη κατάσταση. Ήταν συνδεδεμένο με το εμπόριο των αγροτικών προϊόντων και ιδιαίτερα με τις εξαγωγές της σταφίδας. Οι έμποροι λειτουργούσαν και ως πιστωτές, με τοκογλυφικές διαθέσεις και όρους. Ο δανεισμός κατευθυνόταν, ως επί το πλείστον, προς τους παραγωγούς και δημιουργούσε προϋποθέσεις εκμετάλλευσης, καθώς ουσιαστικά επρόκειτο για έναν τρόπο προαγοράς της επικείμενης παραγωγής, με δυσμενείς για τον παραγωγό όρους. Την ίδια στιγμή άλλοι κλάδοι της παραγωγής στερούνταν των απαραίτητων για την ανάπτυξή τους πιστώσεων, και έτσι περιορίζονταν οι επιχειρηματικές πρωτοβουλίες.»

ΟΜΑΔΑ Β΄

Θέμα Γ1

σχολ. βιβλ. σελ. 15-16

Η πρόοδος του εκτός των εθνικών συνόρων ελληνισμού ταλάνιζε το μικρό βασίλειο. Ενίσχυε την ιδέα ότι το υπάρχον κράτος δεν ήταν παρά μία ημιτελής κατασκευή, τα θεμέλια απλώς για κάτι μεγαλύτερο. Η «Μεγάλη Ιδέα» που εκπορεύθηκε απ' αυτήν την αντίληψη, δημιουργούσε προσδοκίες για ολοκλήρωση του εθνικού οράματος, που προϋπέθετε σημαντική διεύρυνση των συνόρων.

Όπως μας ενημερώνει το κείμενο 2 εκφράστηκαν δύο αντικρουόμενες απόψεις σχετικά με την εφαρμογή της Μεγάλης Ιδέας. Η μία άποψη υποστήριζε ότι είναι απαραίτητη η ανάπτυξη των πλουτοπαραγωγικών πηγών της χώρας και η διατήρηση φιλικών σχέσεων με την Οθωμανική αυτοκρατορία, ώστε να επιτευχθεί το όραμα αυτό. Ιδιαίτερα το τελευταίο είναι απαραίτητο, καθώς οποιαδήποτε υποκίνηση εξεγέρσεων των ελληνικών πληθυσμών που βρίσκονταν στη γειτονική χώρα θα οδηγούσαν σε αντίποινα των Τούρκων προς αυτούς, δημιουργώντας αναταραχή στην Ελλάδα. Η άλλη άποψη υποστήριζε το ακριβώς αντίθετο. Συγκεκριμένα, θεωρούσε απαραίτητη τη χρησιμοποίηση όλων των διαθέσιμων πόρων για την υποστήριξη εξεγέρσεων στην Οθωμανική αυτοκρατορία που θα οδηγούσαν σε εδαφική επέκταση της Ελλάδας, καθώς η μικρή έκταση της χώρας ήταν το αίτιο της μη βιώσιμης οικονομίας της. Κατά τους υποστηρικτές αυτής της άποψης ήταν αδύνατη η ειρηνική συνύπαρξη με τους Τούρκους και ηττοπαθής η αναμονή ευνοϊκών διεθνών συγκυριών που θα οδηγούσαν σε επίθεση προς αυτούς για την απελευθέρωση των αλύτρωτων περιοχών.

Η έντονη παρουσία της εθνικής αυτής ιδεολογίας είχε επιπτώσεις στον πολιτικό και οικονομικό χώρο, ιδιαίτερα σε εποχές που τα προβλήματα έμοιαζαν με ανοικτές πληγές, στην περίπτωση της Κρήτης ή, αργότερα, της Μακεδονίας. Οι ελληνικές κυβερνήσεις δεν είχαν στραμμένο το ενδιαφέρον τους, μέσα σ' αυτές τις συνθήκες, αποκλειστικά στα εσωτερικά ζητήματα, στην οικονομική ανόρθωση και τη γεφύρωση του χάσματος με τη Δύση.

Ο Δερτιλής, στο κείμενο 1, σχολιάζει ότι δεν υπήρχε καμία διαφοροποίηση ανάμεσα στα κόμματα, καθώς όλα συνέκλιναν στην πραγματοποίηση αυτού του οράματος διαφέροντας μόνο στον τρόπο με τον οποίο αυτό θα πραγματοποιηθεί. Προσθέτει ότι με αυτόν τον τρόπο οι εκάστοτε κυβερνήσεις απομακρύνονταν από την πραγματικότητα και τα προβλήματά της στρέφοντας αλλού το ενδιαφέρον του λαού. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι ήταν εσκεμμένη αυτή η προσπάθεια αποπροσανατολισμού της κοινής γνώμης από τις αδικίες του συστήματος, καθώς ο εθνικισμός ήταν ένα γενικευμένο φαινόμενο στην Ευρώπη του 19ου αιώνα. Ούτε η Μεγάλη Ιδέα αποτελούσε δημιούργημα της αστικής τάξης για να εξυπηρετηθούν τα συμφέροντά της. Απλώς η μεταστροφή της προσοχής του λαού εξυπηρετούσε τις εκάστοτε ελληνικές κυβερνήσεις, όταν αντιμετώπιζαν δυσκολίες στα εσωτερικά ζητήματα.

Όλα αυτά συνυφαίνονταν με το εθνικό όραμα, μεγαλώνοντας το κόστος των προσπαθειών και καθιστώντας συχνά τις οικονομικές πρωτοβουλίες έρμαιο των εθνικών κρίσεων.

Θέμα Δ1

σχολ. βιβλίο σελ. 29-31

α) Η εμφάνιση μονάδων παραγωγής, που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν βιομηχανικές, άρχισε κατά τις πρώτες δεκαετίες της ανεξαρτησίας με αποσπασματικό, ευκαιριακό ίσως τρόπο. Οι μονάδες αυτές αποσκοπούσαν στην εξυπηρέτηση τοπικών αναγκών, οι οποίες σχετίζονταν με την επεξεργασία αγροτικών προϊόντων. Πράγματι, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο κείμενο 1, «η βιομηχανία πήρε ένα χαρακτήρα σταυροφορίας για την εθνική σωτηρία, ένα χαρακτήρα “εκτάκτου ανάγκης”». Η ανάπτυξή της ήταν συνδεδεμένη με τις ανάγκες των εκάστοτε οικονομικών κρίσεων. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Πάτρας, της πρωτεύουσας της σταφιδικής οικονομίας, όπου στο χρονικό διάστημα 1850-1860 δημιουργήθηκαν οινοποιεία και οινοπνευματοποιεία προκειμένου να απορροφήσουν το απούλητο πλεόνασμα σταφίδας για την εκτόνωση της οικονομικής κρίσης, απόρροιας του Κριμαϊκού πολέμου. Παράλληλα, κατά τον 19ο αιώνα και με κεντρικό ζητούμενο όχι τη μακροπρόθεσμη βιομηχανική ανάπτυξη, αλλά τη συγκυριακή αξιοποίηση των αγροτικών πρώτων υλών, αναπτύχθηκαν τα ελαιοτριβεία, οι μονάδες επεξεργασίας δέρματος, τα κλωστήρια και οι παραδοσιακοί αλευρόμυλοι. Σύμφωνα με την Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τα υφαντουργικά και νηματουργικά προϊόντα ήταν τα πιο χαρακτηριστικά της περιόδου. Τα ελληνικά υφαντουργικά εργοστάσια απορροφούσαν σχεδόν ολόκληρη την παραγωγή βάμβακος της χώρας, ενώ παράλληλα προχωρούσαν και σε εισαγωγές με σκοπό την κάλυψη των αναγκών της αγοράς. Σχετικά με τους αλευρόμυλους αναφέρεται ότι αναπτύχθηκαν ιδιαιτέρως εξαιτίας της φορολογικής πολιτικής του Κουμουνδούρου, που είχε αυξήσει τη φορολογία για τα εισαγόμενα άλευρα, ενώ από την άλλη είχε μειώσει τους φόρους για την εισαγωγή σιτηρών. Όμως, όλες αυτές οι μονάδες δεν αποτέλεσαν την αφετηρία για τη δημιουργία που σύνθετων βιομηχανικών συγκροτημάτων αλλά, στις περισσότερες περιπτώσεις, παρέμειναν στάσιμες και περιορισμένες ως προς τα οικονομικά τους μεγέθη.

β) Οι παράγοντες που καθήλωναν σε χαμηλά επίπεδα τη βιομηχανική ανάπτυξη κατά το 19ο αιώνα ήταν η έλλειψη κεφαλαίων και η διασπορά των υπαρχόντων σε πλήθος δραστηριοτήτων, η ασφυκτικά περιορισμένη –εδαφικά και πληθυσμιακά– βάση της οικονομικής εξάπλωσης, η έλλειψη πρώτων υλών και η χρόνια έλλειψη εργατικών χεριών. Θα μπορούσε επίσης να προστεθεί η έλλειψη παιδείας γενικής και προπαντός τεχνικής. Η ελλιπής κατάρτιση περιόριζε τη δυνατότητα εφαρμογής καινοτομιών και τη συνακόλουθη τεχνολογική εξέλιξη. Όλα τα παραπάνω αποτυπώνονται εύγλωττα στα κείμενα 2 και 3. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με απόσπασμα από έκθεση του υπουργού Οικονομικών Αλέξανδρου Κουμουνδούρου προς τον βασιλιά Όθωνα το 1857, ο μικρός πληθυσμός σε αντιδιαστολή με την μεγάλη έκταση των εθνικών γαιών και η έλλειψη κεφαλαίων δε δίνει τη δυνατότητα στην Ελλάδα να αναπτυχθεί βιομηχανικά. Το κείμενο 3 αποτελεί απόσπασμα από δημοσίευμα του 1863, στο οποίο ο συντάκτης του κειμένου τονίζει την ανάγκη να αποκτήσει το κράτος πολιτική ελευθερία, να ανακτήσει την εμπιστοσύνη του προς τους πολίτες και με

συντονισμένη οικονομική και εκπαιδευτική πολιτική να επιτύχει την αύξηση του πληθυσμού και τη βιομηχανική ανάπτυξη που θα οδηγήσουν συλλήβδην την Ελλάδα στην πρόοδο.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ